

Postępowania w sprawie przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku – doświadczenia RDOŚ w Gdańsku

Paweł Stępniewski – Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku,
Regionalny Konserwator Przyrody w Gdańsku

Marta Żurawik – Paszkowska – radca prawny

Małgorzata Mizgalska - główny specjalista

Warszawa 14.03.2017 r.

Obszary badawcze – cel prezentacji

- Przekazanie doświadczeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku z zakresu postępowań w sprawie przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku:
 - zaprezentowanie narzędzi do pozyskiwania informacji, jakimi dysponuje RDOŚ w Gdańsku, pomocnych przy ustalaniu stanu faktycznego spraw;
 - przestępstwa przeciwko środowisku a odpowiedzialność administracyjnoprawna;
 - wyzwania procesowe- aspekty formalne – problemy w praktyce: ustalenie sprawcy czynu, kwalifikacja prawna czynu sprawcy, postępowanie dowodowe, przypisanie winy sprawcy czynu, stosowanie kar i środków karnych;
 - rola RDOŚ w postępowaniu karnym;
 - sytuacja prawna oskarżyciela posiłkowego jego kompetencje i rodzaje aktywności procesowej;
 - doświadczenia we współpracy RDOŚ z organami ścigania

Rola RDOŚ w postępowaniu karnym

- **Zgłaszający wykroczenie / przestępstwo** – realizacja tzw. zasady skargowości we wszczęciu postępowania:

art. 18 k.p.s.w. - w każdej sprawie o wykroczenie wnioski o ukaranie może wnieść prokurator oraz inny uprawniony podmiot

art. 304 § 2 k.p.k. - § 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw (...)

- **Pokrzywdzony:**

art. 25 k.p.s.w. - § 1. Pokrzywdzonym jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez wykroczenie.

§ 4. Pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.

art. 49 k.p.k. - § 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

§ 2. Pokrzywdzonym może być także niemająca osobowości prawnej:

- 1) instytucja państwowa lub samorządowa;
- 2) inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną

Rola RDOŚ w postępowaniu karnym

Uprawnienie do bycia pokrzywdzonym można domniemywać z przepisów wskazujących zakres kompetencji nadzorczego organu – reprezentanta Skarbu Państwa

Oskarżyciel posiłkowy:

art. 26 k.p.s.w. , - § 1. O przesłaniu wniosku o ukaranie oskarżyciel publiczny zawiadamia ujawnionego pokrzywdzonego, wskazując sąd, do którego wniosek skierowano, i pouczając go o uprawnieniach, o których mowa w § 3.

§ 3. Pokrzywdzony może w terminie 7 dni od zawiadomienia, o którym mowa w § 1, oświadczyć, że będzie działać obok oskarżyciela publicznego jako oskarżyciel posiłkowy; po upływie tego terminu uprawnienie wygasa.

art. 27 k.p.s.w. - § 1. W sprawach o wykroczenia ścigane na żądanie pokrzywdzonego, pokrzywdzony może samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy.

art. 53 k.p.k. - W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.

art.54 i art.55 k.p.k.

Sytuacja prawna oskarżyciela posiłkowego jego kompetencje i rodzaje aktywności procesowej

Art. 53 k.p.k.

W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze *oskarżyciela posiłkowego* obok *oskarżyciela publicznego* lub zamiast niego.

- Jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego (należy pamiętać o odmiennej – etapowej procedurze przystępowania/inicjowania postępowania karnego przez oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego) art. 54 i 55 k.p.k.;
- Pokrzywdzony, który uprzednio nie korzystał z uprawnień oskarżyciela posiłkowego, może w terminie 14 dni od powiadomienia go o cofnięciu przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia oświadczyć, że przystępuje do postępowania jako oskarżyciel posiłkowy;
- Oskarżyciel posiłkowy może zadawać pytania przesłuchiwanym przez sąd: oskarżonemu, świadkom, biegłym;
- Oskarżyciel posiłkowy może zgłaszać wnioski dowodowe, np. o przesłuchanie dodatkowych świadków lub dołączenie do akt dodatkowych dokumentów, taki wniosek można zgłosić pisemnie lub ustnie;
- Oskarżyciel posiłkowy może przeglądać akta sprawy sądowej i sporządzać z nich odpisy, tzn. robić notatki, prosić o zrobienie kserokopii; składać wnioski o sprostowanie protokołu rozprawy, jeżeli uzna się że nie zapisano czegoś co uważa za ważne dla sprawy; zgłaszać wnioski o wyłączenie sędziego, prokuratora, ławników, protokolanta i biegłego;
- Oskarżyciel posiłkowy może żądać uzasadnienia wyroku, wnosić apelację od wyroku itp..

Sytuacja prawna oskarżyciela posiłkowego jego kompetencje i rodzaje aktywności procesowej

Co może zaoferować RDOŚ pełniąc ww. role:

- Najlepszą, możliwą wiedzę o danej formie ochrony przyrody, której dotyczy postępowanie;
 - Specjalistyczną ocenę czynu z punktu widzenia przepisów karnych, polegającą na wstępnej kwalifikacji istotności szkody;
 - Zasoby techniczne i informacyjne m.in.: posiada mapy określające granice form ochrony przyrody (rezerwaty, obszary Natura 2000), opracowania dot. form ochrony przyrody (np. plany ochrony); materiał dowodowy z postępowań administracyjnych i kontroli, materiał dowodowy z lustracji i monitoringu terenów chronionych;
- <http://portalgis.gdansk.rdos.gov.pl/>
 - www.geoportal.gov.pl
 - www.geoserwis.gdos.gov.pl

Wyzwania procesowe - aspekty formalne – problemy w praktyce

- ustalenie sprawcy przestępstwa lub wykroczenia przeciwko środowisku;
- inicjowanie postępowań karnych i postępowań w sprawie o wykroczenie wobec sprawców przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku;
- krótki okres przedawnienia wykroczeń przeciwko środowisku;
- rola procesowa organów administracji publicznej w postępowaniach karnych i o wykroczenia;
- stosowanie kar i środków karnych wobec sprawców przestępstw i wykroczeń przeciwko środowisku
- postępowanie dowodowe
- przypisanie winy sprawcy czynu

Przestępstwa przeciwko środowisku a odpowiedzialność administracyjnoprawna

Złamanie zakazów obowiązujących w stosunku do form ochrony przyrody należących do zakresu zainteresowania RDOŚ tj.: rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000, oraz w stosunku do ochrony gatunkowej roślin, zwierząt oraz grzybów.

Konsekwencje:

➤ Administracyjnoprawne

- Natura 2000 - postępowanie z art. 37 u.o.o.p
- Postępowanie w sprawie szkód w środowisku - postępowanie toczy się na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. 2014, poz. 1789 ze zm.)

➤ Karne

- Wykroczenia
- Przestępstwa

Złamanie zakazów – konsekwencje administracyjnoprawne

➤ Natura 2000 - postępowanie z art. 37 u.o.o.p.

ust. 1 Jeżeli działania mogące znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 (...), zostały **podjęte bez uzyskania zezwolenia**, o którym mowa w art. 34, lub **uzgodnienia lub decyzji**, o których mowa w art. 35a, **RDOŚ** (a na obszarach morskich dyrektor UM), wydaje decyzję, w której nakazuje, w zależności od potrzeb, ich **natychmiastowe wstrzymanie** lub **podjęcie niezbędnych działań zapobiegawczych lub działań naprawczych**.

ust. 4 W przypadku działań, o których mowa w ust. 1 i 2, do których mają jednocześnie zastosowanie przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1789 oraz z 2015 r. poz. 277 i 1926), **nie prowadzi się postępowania w sprawie wydania decyzji, o której mowa w ust. 1.**

Złamanie zakazów – konsekwencje administracyjnoprawne

- Postępowanie w sprawie szkód w środowisku

Przepisy ustawy stosuje się do **bezpośredniego zagrożenia szkodą** w środowisku lub do **szkody w środowisku**:

- 1) spowodowanych przez **działalność podmiotu korzystającego ze środowiska stwarzającą ryzyko szkody w środowisku**;
- 2) spowodowanych przez **inną działalność** niż ta, o której mowa w pkt 1, **podmiotu korzystającego ze środowiska, jeżeli dotyczą gatunków chronionych lub chronionych siedlisk przyrodniczych oraz wystąpiły z winy podmiotu korzystającego ze środowiska.**

Złamanie zakazów – konsekwencje karne

➤ Wykroczenia:

Art. 127 ust. 1 pkt b i e u.o.o.p. – kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące w rezerwach przyrody i obszarach Natura 2000;

Art. 131 pkt. 14 u.o.o.p - bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową

Złamanie zakazów w praktyce – wykroczenia

Przykład: Zniszczenie grzybów objętych ochroną gatunkową – chronione gatunki porostów nadrzewnych

Czyn: zniszczenie chronionych gatunków porostów nadrzewnych bez zezwolenia

Zakazy: art. 51 UoP - zakaz umyślnego niszczenia, uszkodzania, niszczenia siedlisk

Przepisy karne: art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody

Złamanie zakazów – konsekwencje karne

➤ Przepisy:

Art. 181 § 1 k.k. - zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach;

Art. 181 § 2 k.k. - wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkodza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę;

Art. 181 § 3 k.k. - niszczy albo uszkodza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę;

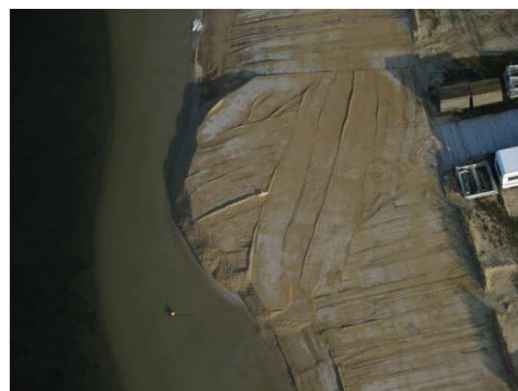
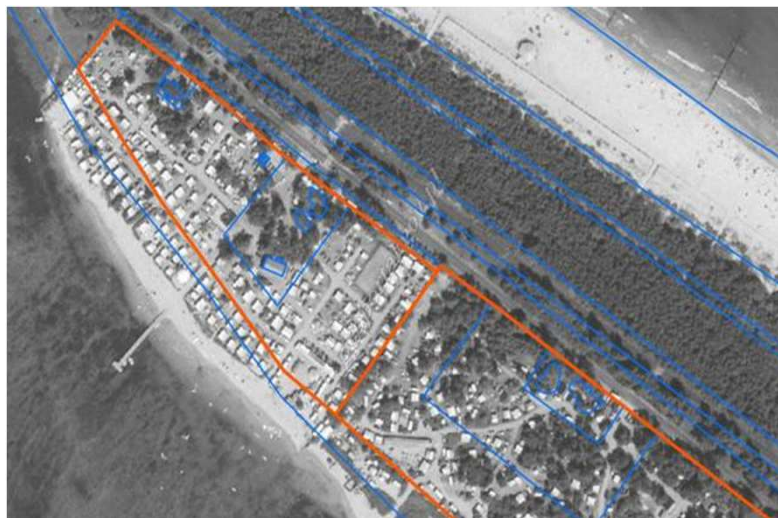
Art. 185 § 1 k.k. - jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach lub istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi

Art. 187 k.k. - niszczy, poważnie uszkodza lub istotnie zmniejsza wartość przyrodniczą prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując istotną szkodę

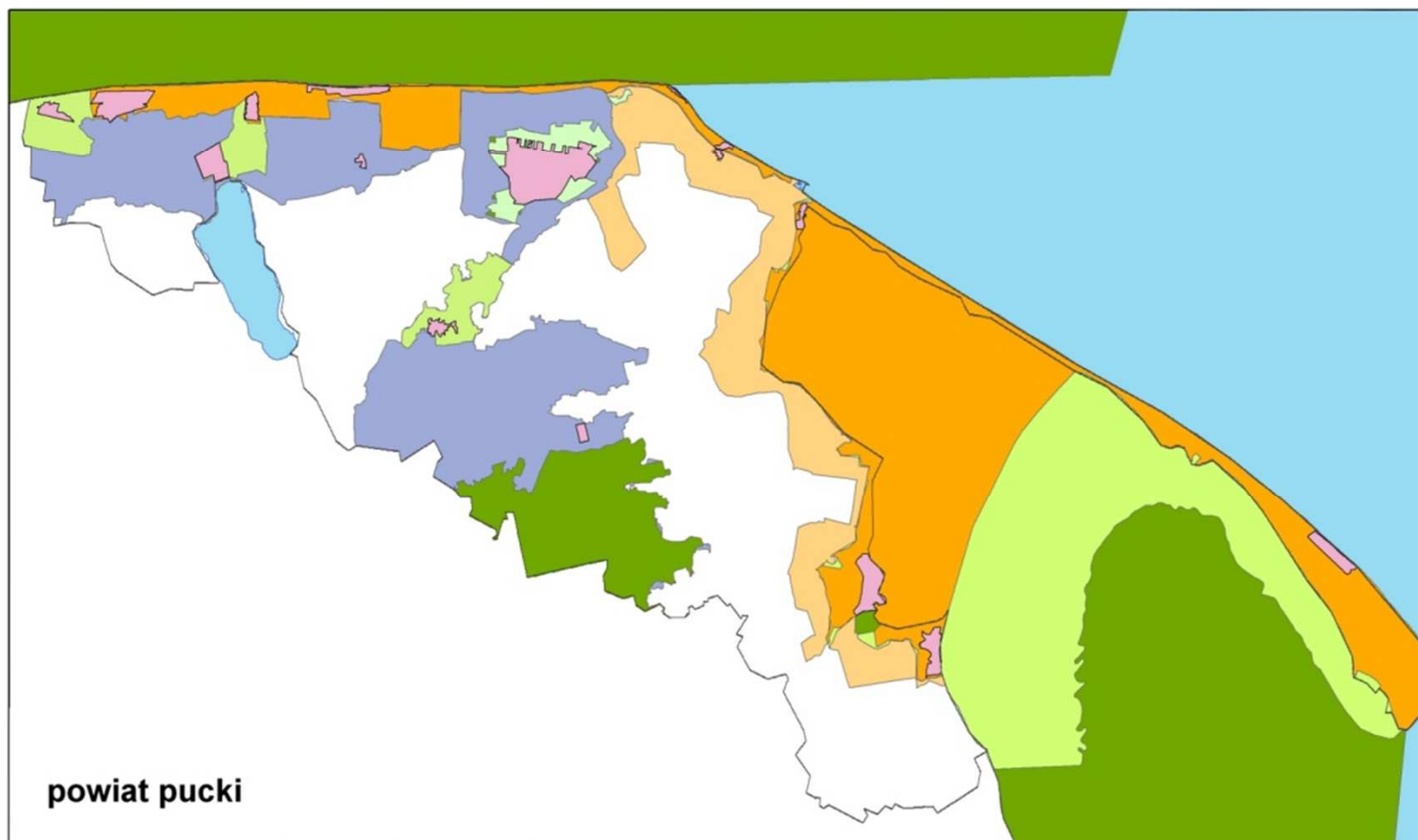
Złamanie zakazów w praktyce – przestępstwa

Przykład: dosypywanie brzegu na kempingów nad Zatoką Pucką

Okres 2004 – 2011 r. – w toku postępowanie karne odnośnie przestępstw z art. 181 § 1 i art. 181 § 2 kk w zb. z art. 187 § 1 kk w zb. z art. 188 kk

Złamanie zakazów w praktyce – zbieg form ochrony przyrody

powiat pucki

rezerваты	obszary chronionego krajobrazu
parki krajobrazowe	obszary ptasie Natura 2000
otuliny parków krajobrazowych	obszary siedliskowe Natura 2000

Złamanie zakazów w praktyce – zbieg form ochrony przyrody

Przykład: nadsypywanie brzegu na terenie jednego z kempingów nad Zatoką Pucką

2015 r. – wykonanie prac ziemnych polegających na nasypywaniu materiał ziemnego na brzeg Zatoki Puckiej, kwalifikacja wykroczenie

Przepisy karne i naruszone zakazy:

- art. 127 pkt 1 lit. e ustawy o ochronie przyrody – naruszenie zakazów obowiązujących względem obszarów Natura 2000

- art. 127 pkt 1 lit. c ustawy o ochronie przyrody - naruszenie zakazu obowiązującego w Nadmorskim Parku Krajobrazowym

Złamanie zakazów w praktyce – zbieg form ochrony przyrody

Przepisy karne i naruszone zakazy:

- art. 131 pkt. 14 ustawy o ochronie przyrody – naruszenie bez zezwolenia zakazów obowiązujących w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową
- art. 171 ustawy o odpadach - kto prowadzi gospodarkę odpadami niezgodnie z nakazem określonym w art. 16 podlega karze aresztu albo grzywny

fot. RDOŚ w Gdańsku

fot. B. Gawlak

Dziękujemy za uwagę

fot. B. Gawlak

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W GDAŃSKU

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

